

JÖVŐNK ZÁLOGA

A MEGMENTŐ ÉS FELEMELŐ SZERETET

Prof. Dr. Veress Gábor

Magyar Bioetikai Szemle, 2014/3, 120-130.old.

BEVEZETŐ

Életünk, mindennapjaink lényege a szeretet. A szeretet a világ működésének lényege, ez határozza meg a tevékenységeink, életünk minőségét. A szeretet alapvető szerepe ellenére a szeretet fogalmát kevés helyen értelmezik, kevés helyen használják, vannak, akik kizárólag vallási kérdésnek, vagy tabunak, esetleg tiltott szónak tekintik.

A szeretettel napjainkban azért kell kiemelten foglalkozni, mert az emberiség válságban van, a teljes összeomlás felé rohan. Közleményünkben bemutatjuk az európai kultúránkat veszélyeztető főbb tényezőket, világunk válságát és azt, hogy **az emberiség válságából egyetlen kiút van, a megmentő és felemelő szeretet útja.**

Gondolatmenetünk elsődlegesen a keresztény kultúrára épül, hiszen a szeretet témaköre talán itt van legmélyebben kifejtve. Ennek ellenére közleményünk mindenkinek szól, hiszen a nem hívők számára a szeretet értelmi alapon ugyanolyan lényegi érték, mint a hívők számára. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy a szeretet parancsa tehát egyaránt vonatkozik mind a hívő, mind a nem hívő emberre. A keresztény ember kötelessége (lenne) a szeretet parancsának teljesítése, de a nem hívő ember számára is az ésszerűség kötelezővé teszi a szeretetteljes életet.

Hasonlóan minden tevékenységhez, a bioetika és a mentálhigiéné alapvető lényege, hogy a szakemberek a tevékenységeiket szeretetteljesen végezzék. Bár mind a bioetikai, mind a mentálhigiénés tevékenységek szinte teljességét szeretettel, szeretetből végzik, ennek ellenére a szeretet fogalma e két fontos terület fogalomrendszerében is csak ritkán szerepel. Közleményünkben fel kívánjuk hívni a bioetikai és mentálhigiénés szakemberek figyelmét annak a fontosságára, hogy a tevékenységeiket tudatosan szeretetteljesen végezzék.

A közleményben vázolt témakör áttekinthetetlenül szerteágazó, hatalmas, ezért előre kérem az Olvasó elnézését, ha a mondanivalót hiányosnak, vagy pontatlannak, esetleg hibásnak találja.

HOL VAGYUNK, HOL ÁLLUNK?

A radikális „felvilágosult” kultúra térhódítása

Az elmúlt évszázadokban egyre inkább elterjedt és napjainkban egyre erősödik az értékrombolás. Sajnos nem mindenki veszi komolyan R. Schumann intelmét: „Bizonyára mindannyian megtanultunk óvakodni mindenféle propagandától, az ellenséges szándékú behatolásnak ettől a jelenkori formájától, amely legértékesebb hagyományainkat rombolja.” ([1], 29 o.)

J. Ratzinger ennél tovább megy, egyértelműen meghatározza az értékrombolás alapvető forrását: „... a racionalizmus...nyomában Európa kifejlesztett egy olyan kultúrát, mely az emberiség számára korábban ismeretlen módon kizárja Istent a közgondolkodásból, akár úgy, hogy teljesen tagadja, akár úgy, hogy a létét bizonyíthatatlannak, bizonytalanak, ezért a szubjektív döntések területére tartozónak ítéli, *olyan valaminek, ami teljesen jelentéktelen a közélet számára.*” ([2], 32-33 o.)

„...Európában bontakozott ki egy olyan kultúra, amely a legradikálisabb ellentmondást képvisel nem csupán a kereszténységgel, hanem az egész emberiség vallási és erkölcsi hagyományaival szemben.” ([2], 33-34 o.).

„Azt az eszmét tételezik fel, hogy csak a radikális felvilágosult kultúra, mely a mi korunkban érte el teljes kibontakozását, lehet építő jellegű az európai identitás számára. Mellette ...létezhetnek különböző vallási kultúrák., feltéve, hogy tiszteletben tartják a felvilágosult kultúra követelményeit és magukat alárendelik neki”. ([2], 36-37 o.)

„Ezt a felvilágosult kultúrát lényegében a szabadságjogok határozzák meg. A szabadság, mint mindennek mércéjéül szolgáló alapvető érték a következőkre vonatkozik: *a vallás megválasztásának a szabadsága, mely magába foglalja az állam vallási közömbösségét, a véleménynyilvánítás szabadsága, az emberi jogok védelme, diszkrimináció...*” ([2], 37 o.)

„A felvilágosult kultúrának alapját képező szabadság rosszul meghatározott, vagy egyáltalán meg nem határozott fogalma tagadhatatlanul ellentmondásos. ...használatával a szabadság olyan korlátozásait hozza magával, melyeket egy nemzedékkel korábban el sem tudunk képzelni. A szabadság zavaros ideológiája olyan dogmatizmushoz vezet, mely egyre ellenségesebbnek mutatkozik a szabadsággal.” ([2], 38 o.)

A radikális felvilágosult kultúra zavaros szabadságésszméjének következménye, hogy a szabadság ezen torz értelmezése szerint meleg-felvonulás lehetséges, de kereszt a falon nem, az ateizmus terjesztése lehetséges, de az Istenhité nem, az óvodában a gender nem csak megengedett, hanem kötelező, de a papás-mamás játék nem lehetséges, fenyőfa lehetséges, de karácsonyfa nem, stb.

Értékrombolás

Az elmúlt évszázadokban széles körben elterjedtek a materializmus, sztálini kommunizmus, náciizmus erkölcsromboló eszméi. A mindent megkérdőjelező posztmodern irányzatok súlyos károkat okoznak a „ne higgyél senkinek” szemlélet terjesztésével.

Az értékromboló kapitalista „szabadpiac” a nyereség, a teljesítmény, a verseny és a fogyasztás túlhajszolásával az élet szinte minden területén mérhetetlen károkat okoz. Ezt tetézi a gazdasági életben elharapózódó erkölcstelenség, a jog figyelmen kívül hagyása, a gátlástalan harácsolás.

Hihetetlen károkat okoz, hogy a médiát sokan az erőszak, a gyűlölet, és a hazugság hirdetésére, értékrombolásra és megtévesztésre, csúsztatásra, az ellenőrizhetetlen ezoterikus tanok és az áltudományos nézetek terjesztésére használják.

Az értékrombolás széles körben használatos sajátos módja a kulturális értékek elhallgatása, egyrészt különösen a filozófia, a logika, a tudományos érvelés, a stilsztika, az esztétika másrészt a jelentős tudósok munkáinak (pl. hazánkban Schütz Antal, Noszlopi László) háttérbe szorítása, törlése az oktatásból és a közmédiából.

A tudomány szerepe is torzul, egyre kevesebbet hallani a tudósok rendkívül nagy felelősségéről. Sajátos jelentős értékromboló szerepet töltenek be azok a „tudósok”, akik a tudományt a közjó szolgálata helyett a saját, vagy gazdasági érdekcsoportok céljára használják. Felbecsülhetetlen károkat okoznak az ismeretlen következményekkel járó anyagok, pl. gyógyszerek, élelmiszeradalékok, kozmetikumok, vegyszerek stb. felelőtlen elterjesztésével.

Megbolondult, értékvesztett világunk

A radikális „felvilágosult” kultúra és a világméretű értékrombolás eredményeként mindennaposak a háborúk, a terrorizmus, a gyilkosságok, az erőszakos, az ember méltóságát semmibe vevő cselekmények.

Kialakult az erkölcstelen gazdasági élet, a pénz, a hitel, az erőforrások általi modern gyarmatosítás, az egyes népek leigázása, diktatúrák kialakítása, a szegénység világméretűvé válása.

A bioetika területén is hatalmas rombolás történik. Az élet védelme helyett az abortusz, az eutanázia egyre szabályozatlanabb „joga” is terjed. Hihetetlen következményekkel jár az eugenika térhódítása. Az ember, ezen belül a nő és a férfi méltóságát teljesen tönkre teszi a gender térhódítása, a házasság fogalmának szélsőséges, torz kiterjesztése. Félelmetes méreteket ölt az illegális szervkereskedelem.

Az erkölcs, a szeretet tabu lett, az alkotó, a közjóért tevő emberek közössége helyett kiüresített, elbutított fejek, megfélemlített, elfárasztott, kiégett lelkek, némává vált egyének, szervezetek társadalma alakult ki.

Gyűlölködő (politikai) környezet, tönkretett oktatás, a közjó szolgálata helyett szétzüllesztett, érdekvezérelt tudományos élet, a kultúra és a tudomány áruvá válása, eltorzult társadalmi élet stb. jellemzi értékvesztett világunkat...

Az emberiség központi kérdésévé vált a földi élet „fenntarthatósága”, de ez csak a szeretet útja által remélhető...

Válaszút előtt a világ

Noszlopi László már 1975-ben könyvének bevezetőjében ([3], 5.o.) ezt írta: „A szeretet nem valami érzelmes, kedves ellágyulás, amely nélkül az élet azért megvolna valahogy, hanem épp napjainkban mutatkozik meg apokaliptikus méreteiben, hogy elegendő szeretet nélkül az emberiség sorsa megpecsételődött. Isten válaszút elé állít mindnyájunkat: vagy **teljesítjük végre a szeretet parancsát**, vagy pedig Szodoma és Gomora sorsa, Szent János apostol apokalipszisének megrettentő képei, Nostradamus jóslatai stb. együttvéve sem képesek megrajzolni, ami fenyeget.”

„Ha a világ a nyomor, a terror és a káosz következtében elhalálozik, úgy ez onnan fog származni, hogy mi, emberek, képtelenek vagyunk békés módon alkalmazkodni az új világhoz, az emberiség egységének a világához, amely minden időben megvolt, és amely bennünket arra unszol, hogy valóban osztatlaná legyen”. ([3], 138 o.)

MI A SZERETET?

Mind közösségi, mind munkahelyi, mind társadalmi szinten mi lehet az egészséges és boldogító emberi kapcsolatok vezérelve? Mi az, amit az ember igényel, mi az, amit jogosan elvár? Tolerancia, jogszerűség, igazságosság? Világnézettől, értékrendtől függetlenül a tolerancián, a jogszerűsége és az igazságosságon túl mindenki elvárja a szeretetet (bár ő sokszor nem adja).

Értéknélküli világunkban ma már a *szeretet* fogalma sem egyértelmű. Önző fogyasztói társadalmunkban a szereteten igen sokan csak a viszonzottságon alapuló szeretetet értik, nem a Noszlopi László által megfogalmazott önzetlen *megmentő és felemelő szeretetet* [3]. Sőt, értékromboló világunkban ma már az erkölcs mellett a szeretet is „tiltott” fogalommá válik, ma már egyes felfogások szerint legfeljebb csak a toleranciát szabad elvárni, csak a toleranciáról szabad beszélni.

A szeretet irodalma

A szeretettel kapcsolatos irodalom áttekinthetetlen. A szeretettel rengeteg teológiai, filozófiai munka foglalkozik, megszámlálhatatlan gyönyörű elmélkedés, irodalmi mű és esszé, sok jó mondás olvasható. Mindezek ellenére a szeretet fogalmához rengeteg vita, torzítás és félreértés is kapcsolódik.

A szeretettel foglalkozó hatalmas irodalomból az alábbiakban önkényesen kiemelünk néhányat. Örömmel tapasztaljuk, hogy magyar szerzők is nagy számban készítettek értékes munkákat a szeretet témakörében.

A szeretettel igen sok **elméleti filozófiai-teológiai munka** foglalkozik, ezek közül Noszlopi László munkája [3] mellett kiemeljük Chardin [4], Fromm [5], Boulad[6], továbbá Guardini, Pieper, Ratzinger, Rahner, von Balthasar, Vanier, magyar nyelven egy kötetben kiadott munkáit [7], valamint Palánkay Gausz Tibor munkáit [8]- [9]. Az elméleti teológiai munkák között kiemelkedő jelentőségű XVI. Benedek pápa „Deus caritas est” kezdetű enciklikája [10].

Az elméleti munkák mellett sok munka foglalkozik **a szeretet gyakorlati kérdéseivel** is. A sok értékes munkából kiemelkedő Sík Sándor és Juhász Vilmos által szerkesztett breviárium [11]. Generációkra hatott, és még ma is hatnak Gyökössy Endre munkái (pl [12]- [13]),

továbbá nagyon nagy hatásúak Mácz István [14], Bőjte Csaba [15]-[16], Buscaglia [17] és Müller Péter [18] munkái.

Az elismert szakértőktől származó sok magas színvonalú munka mellett sok **laikus számára** nagyon értékes lehet a „laikus” Simon András [19] és Verdes Sándor [20] szeretetre vonatkozó műve.

Szemléletében nagyon jelentősek azok a munkák, amelyek a **szeretetet mint az élet középpontját** mutatják be, ezek közül kiemeljük Perlaky Lajos munkáit [21]-[22] és de Melo, Antony: A szeretet útja című könyvét [23].

Korunk népbetegsége az igazi szeretet kibontakozását gátló szorongás és az önszeretet hiánya. Nagy jelentőségűek ezért azok a munkák, amelyek **a szeretet útjában álló szorongás, és az önbecsülés és az önszeretet hiányának ártalmasságát** tárgyalják. E munkák közül kiemeljük Powell, John [24], Grün, Anselm [25], Tobin, Eamon [26] és Pál Ferenc [27] értékes művét.

Társadalmunk jövőjét határozza meg, hogy **a szeretet a házasságban** hogyan valósul meg. A magyar nyelvű irodalom ezen a területen is igen gazdag, ezek közül kiemeljük Koroncz László által szerkesztett, *Felkészülés a keresztény házasságra* témájú munkát [28], továbbá Enzsöl Ellák [29], Chapman, Gary [30] és Kendrick, Stephen&Alex művét [31].

A szeretet összeforr a **jósággal és az igazságossággal**. Nagy jelentőségű ezért **XVI. Benedek** pápa *Caritas in veritate* kezdetű enciklikája [32] mellett Mácz István munkája [33].

Nagyon fontos azt is átélnünk, hogy **az öröm és a boldogság az önzetlen szeretet ajándéka**. E téma irodalmából kiemeljük Mácz István [34]-[35], Gyökössy Endre [36] és Nemeshegyi Péter [37] művét, hangsúlyozva Ferenc pápa: Az evangélium öröme kezdetű apostoli buzdítása című munkájának [38] nagy jelentőségét.

A szeretet értelmezése

A dolgozat terjedelme nem teszi lehetővé a szeretet értelmezésének részletes tárgyalását, ezért az alábbiakban a szeretet meghatározására csak néhány gondolatot közlünk.

A szeretet **erény**, amely készségezzé tesz önmagunk és a másik ember (lelki, fizikai, anyagi) javainak szolgálatára. Aquinói Szt. Tamás szerint a szeretet az összes erény alapja és

hordozója, benne érthető meg az erények összefüggése egymással: a szeretet mint isteni erény emeli az összes többi erényt természetfölötti szintre. (Katolikus Lexikon [39].)

A szeretet **felülmúlja a jogot és az igazságosságot** ([40], 24.o.). Míg a jog és az igazságosság a „sem többet, sem kevesebbet” elvet követi, addig a szeretet többet ad és kevesebbel beéri, a szeretet jelszava: nagyobb boldogság adni, mint kapni. Az emberi önzés feloldására csak a szeretet képes.

A szeretet *fokozatait* is értelmezhetjük. Legelső szinten van a *tolerancia*, amely még nem igazi szeretet, de legalább nem gyűlöl. A szeretet alsó szintje a *viszonzást váró szeretet*, amely azt mondja, hogy akkor szeretlek, ha te is szeretsz. A szeretet magasabb szintje, ha *azt is szeretem, aki nem bánt*. A szeretet legmagasabb szintje az *önzetlen szeretet*, amely mindenkit minden feltétel nélkül szeret. Az önzetlen szeretet az ellenség szeretetét is tartalmazza, ezt azonban nagy kevesen fogadják el. Sajátos helyet képvisel az *empátia*, a beleérzés, amely önmagában kevés, de meghatározó, ha tevékeny szeretet követi.

A szeretet filozófiai meghatározása

Bár Pál apostol teológusnak tekinthető, az Újszövetségben megfogalmazott *szeretet himnusza* (Pál 1. Korinthusi 13:1-13) a szeretet rendkívül pontos filozófiai meghatározásának tekinthető, hiszen megadja a szeretet összes fontos jellemzőjét:

„... a szeretet türelmes, a szeretet jóságos, nem féltékeny, nem kérkedik, nem fuvalkodik fel, nem nagyravágyó, nem keresi a magáét, nem gerjed haragra, nem gondol rosszra, nem örül a gonoszságnak, de együtt örül az igazsággal, minden eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel, a szeretet soha meg nem szűnik.”

TUDUNK SZERETNI?

Képesek vagyunk szeretni?

Értékvesztett világunkban nagyon sok a kultúra, világnézet, értékrend nélküli ember, a szeretet nélkül, érzelemszegényen felnőtt személy, a sérült lélek (bántani akarsz?) és az önmagát nem becsülő embertársunk. De az sem tud szeretni, akinek nincs ideje szeretni, aki mindig „elfoglalt”.

Pilinszky János írja: "Aki nem tud magának megbocsátani, hallgatólagosan önmaga egyetlen és föltétel nélküli bírójának tartja saját magát, mintegy beöltözik büntudatába és vétkébe. Az

ilyen szív nem érti, hogy a teremtés az isteni szeretet műve. Az ilyen szív mindenben az idő és a tények sivár terrorját látja csak. Pedig bánata és gyötrődése után még egy lépést kellene tennie csupán, hogy elérkezzék a dolgok valódi természetéig. Megsejteni Istent, s vele a teremtés igazi természetét: olyan ez, mint a vándornak megérkeznie végre a tengerhez. Találkozni végre a tökéletes szeretettel..."

Érdeemes megemlíteni Krúdy Tamás alábbi gondolatait [41]: „...az önszeretet nem azonos az önzéssel. A helyes önszeretet azonban nem önző, hanem nagylelkű, .. jót akar önmagának és másoknak is. A jó akarása nélkül nincsen szeretet. .. A tolerancia megszabadulás a gyűlölettől. A szeretet viszont még egy lépést tesz előre önmaga és a másik ember felé. Szeretni ugyanis akkor tudok valakit, ha őszintén jót akarok neki...”

A szeretet gátló érzelmek

Szeretetet adni csak az tud, akinek nincsenek szeretetet gátló érzelmei. A gyűlölet, az önzés, az irigység, a féltékenység, az uralkodásvágy, az előítélet meggátol abban, hogy képesek legyünk szeretni.

A „szemet-szemért, fogat-fogért” elv biztos pusztulás, ugyanis a gyűlölet gyűlöletet szít! „Hogy miért ne fizessünk vissza rosszért rosszal? Mert ezáltal bennünk is helyet talál a rossz, így.... immár két szívben van egy helyett.” [42]. Ne feledjük, a gyűlölettől még senki sem lett boldog!

Szeretet helyett ítélezünk?

Embertársi, közösségi kötelességünk szeretettel figyelmeztetni mindenkit a hibára, figyelmeztetni a helytelen cselekedetre.

Szomorú mindennapos gyakorlattá vált azonban a mások elítélése, a legtöbb esetben nem a cselekedetet, hanem a személyt ítéljük! Képes vagy-e az igazságos ítélezésre? Minden körülményt ismersz? Ismered az illető képességeit? Mondd meg őszintén: te hasonló helyzetben mást tettél volna?

Van jogod az ítélezésre? Ki jogosított fel erre? Tudod ugye, hogy „ne ítélj, hogy ne ítéltess!” Teréz anya mondta: „*Ha ítélsz az emberek fölött, nem marad időd szeretni őket.*”

A szeretetnél fontosabb az igazság?

Szinte állandóan vitatkozunk amiatt, hogy kinek van igaza. Te csak a lényeges dolgokban harcolsz az igazadért, vagy bármilyen kis ügyben is? Számodra az adott helyzetben az igazság vagy az ember a fontosabb?

Fontosabb a vagyon, mint a szeretet? A családokban dúló harag oka a legtöbb esetben a vagyon miatti veszekedés! Pedig a segítő szeretetre sokszor sokkal nagyobb szükség van, mint a vagyonra...

HOGYAN VISELKEDÜNK?

Az egyén önző igénye

Mai világunkban természetesnek tekinthető az az önző viselkedés, hogy

- *veled* szemben az az igényem, hogy Te legyél tökéletes, szent és szeress, vagyis kimondatlanul mindannyian a keresztény magatartást várjuk el a másiktól;
- *önmagammal* kapcsolatban azonban elvárom tőled, hogy fogadd el azt, hogy én más vagyok, nekem *jogom* van másnak lenni, de neked *kötelességed* engem „másként” is szeretni!

Mit vársz az emberektől, ha jót adsz?

Ha *jót* adsz/cselekszel, akkor viszonzást vársz az embertől? Ez azt jelenti, hogy „érdekből” cselekszel, ekkor *nem leszel boldog!*

Ha *jót* adsz/cselekszel, akkor nem vársz viszonzást az embertől? Ez azt jelenti, hogy „önzetlenül” cselekszel, ekkor *boldog leszel!*

Mit vársz az emberektől, ha rosszat adsz?

Ha *rosszat* adsz/cselekszel, akkor nem vársz viszonzást? Elvárod, hogy a rosszat ne viszonozza, mert egyrészt nincs joga viszonozni, vagy megérdemli a rosszat, ezért jogod van ahhoz, hogy rosszat adjál! Ekkor lelkiismeret-furdalásod lesz, *nem leszel boldog!*

Ha *rosszat* adsz/cselekszel, és negatív viszonzást kapsz, akkor mit teszel? Az a válaszod, hogy nem volt ehhez joga, mert bár rosszat tettem, de ezt nem érdemeltem! Ekkor mérges leszel, *nem leszel boldog!*

Ha *rosszat* adsz/cselekszel, és bocsánatot kérsz, akkor *megnyugszik a lelked!*

Mit adsz a másiknak, *ha jót kapsz?*

Ha *jót* kapsz, és nem adsz pozitív viszonzást, mert úgy érzed, hogy „megérdemeltem”, akkor *sem leszel boldog!*

Ha *jót* kapsz, és arra pozitív viszonzást adsz, azt megköszönöd, akkor *megnyugszik a lelked!*

Mit adsz a másiknak, *ha rosszat kapsz?*

Ha *rosszat* kapsz, és erre negatív viszonzást adsz, mondván, hogy „megérdemelte”, akkor *nem leszel boldog!*

Ha *rosszat* kapsz, de megbocsátasz, akkor *megnyugszik a lelked!*

Ha *rosszat* kapsz, de megbocsátasz és megköszönöd az Istennek, hogy próbára tett, akkor *boldog leszel!*

Csak az Istennel kell elszámolnom!

Ha hívő ember vagyok, akkor az önzetlen szeretetből következik, hogy nekem nincs az *emberekkel* elszámolni valóm! Bárhogy is cselekszenek, nekem *szeretnem kell* őket!

Nekem mindenről az *Istennel* kell elszámolnom! Bármilyen is történik velem, az az én viselkedésem eredménye, vagy a viselkedésemtől függetlenül az *Isten rendelése!*

Az Istennel kell *elszámolnom*, hogy miért kaptam a jót? Megérdemeltem? Miért kaptam a rosszat? Megérdemeltem? Mi ezzel az Isten szándéka? Naponta (!) őszintén, komolyan imádkozzuk, hogy „*Legyen meg a Te akaratod!*” ? Ha igen, akkor természetes, hogy csak az Istennel kell elszámolnom, és nem az emberekkel.

Boldog akarsz lenni?

Ha önző vagy, érdekből cselekszel, mást megbántasz, rosszért rosszal fizetsz vagy gyűlölsz, akkor *nem leszel boldog!*

Ha önzetlenül szeretsz, akkor *boldog leszel!*

Az USA-ban tömeges kutatást végeztek arra vonatkozóan, hogy ki boldog, és megállapították, hogy sem a gazdagság, sem a jólét, sem az egészség nem ad boldogságot, hanem csak az önzetlen szeretet!

Rajtad múlik tehát, hogy boldog akarsz-e lenni, ha igen, akkor önzetlenül szeress, de persze nem kötelező a boldogság!

VAN REMÉNY: A SZERETET MEGMENT ÉS FELEMEL!

Válaszút előtt

„Az emberiség válaszút elé van állítva: egyik út a **szeretet** útja, másik út a **megsemmisülés** veszélyéé” ([3] 143 o.)

Van még remény?

Noszlopi László könyvének utolsó fejezetében így fogalmaz: „A szellemi értékek tisztelete, az igazság és a szépség szeretete, becsületesség és könyörületesség, együttérzés az elnyomottakkal, hit az emberek testvéri összekötöttségében azok a tulajdonságok, amelyek a modern kultúrát megmenthetik.” ([3], 137. o.)

Ezek azok a gondolatok, amelyekért Dahlgaard és munkatársai [43] a minőségügyben új reneszánszot hirdetnek, az értelmi és a lelki igények kielégítésének szükségességét.

Járjuk a szeretet útját!

Az emberiség válaszút előtt áll: vagy a szeretet útja vagy a biztos pusztulás. Az emberiségért tenni akaró emberek különböző irányokat, mozgalmakat indítottak a szeretet útján. Ezen jelentős mozgalmak közül az alábbiakat emeljük ki.

Noszlopi László a „**Megmentő és felemelő SZERETET**” munkájában [3] elemzően összefoglalta és felhívta a figyelmet arra, hogy az emberiség pusztulása egyedül a megmentő és felemelő szeretet útját kerülhető el.

XVI. Benedek pápa 2005-ben az emberiség megmentése érdekében adta ki „Az Isten szeretet...” kezdetű enciklikáját a **keresztény szeretetről** [10].

XVI. Benedek pápa 2008-ben meghirdette az ellenség szeretetét is előíró **keresztény forradalmat**, mely egyedüli lehetőség a béke felé. Az emberiség válaszút előtt áll: az erkölcs,

az értékek lerombolásával, a szeretet „tiltásával” önmaga bukását fogja-e eredményezni, vagy a fennmaradás érdekében ki fogja robbantani a szeretet forradalmát?

XVI. Benedek pápa 2008. február 18-án a zarándokok ezreinek az alábbiakat mondta [44]: „Miért követeli meg Jézus az ellenségünk szeretetét, tehát olyan szeretetet, mely meghaladja az ember képességeit? – tette fel a kérdést (Lk 6,27). Valójában Krisztus kívánsága reális – folytatta – mert számításba veszi azt a tényt, hogy a világban igen sok az erőszak és igazságtalanság. Ezt a helyzetet csak úgy lehet meghaladni, ha nagyobb szeretetet és igazságosságot állítunk szembe vele.”

Több híres személyiség, közöttük Bagdy Emőke, hazai társadalmi mozgalmat hirdetett, a **világVÁLTÁS mozgalmat**, amelyben felhívta a figyelmet az alábbiakra: „...Csak lelki szinten van esélyünk arra, hogy átvészeljük a (gazdasági) katasztrófát. Amikor a külső erőkkel szemben tehetetlenné válunk, egyedüli lehetőségünk saját belső kreatív erőinkre építeni a túlélést. Ez pedig menni fog, mert az élet élni akar...”

Az emberiség jövőjére vonatkozóan a hívők számára összefoglalásként örömteli kötelességem hivatkozni Mácz István igen tartalmas, jelentős „Íme az Ember – Jézussal a harmadik évezredbe” című munkájára [45], aki összefoglalja jövőnkkel kapcsolatos lehetőségeinket és felelősségünket. Könyvében írja, hogy “kerestük a Választ, a Megoldást és rátaláltunk a normális emberre, aki valóban az „Evangéliumi Ember”, Jézus Krisztus, az Emberfia.

A fentiek mellett még sok fontos kiadványt és törekvést kellene felsorolni, így például Ferenc pápa Az evangélium öröme enciklikát, Sajgó Szabolcs: A legyőzhetetlen élet írását, továbbá Bőjte Csaba, Kozma atya, Pál Feri és mások iránymutatását, életpályáját.

MIT TEGYÜNK?

Önmagunkat kell szeretni!

A hatékony szeretet feltétele, hogy önmagunkat jól szeressük. Ennek feltétele önmagam megismerése. Az igazi szeretet maradéktalan megvalósítása érdekében kötelességem, hogy tanulással, művelődéssel gyarapítsam a talentumaimat! Az igazi szeretet megvalósításának feltétele az is, hogy lelkiismeretemet tartsam éberem: folyamatosan számoljak el Isten és önmagam előtt a talentumaimmal!

Meg kell találnom az utat ahhoz, hogy legyőzzem szorongásaimat, és a szorongás helyett becsüljem, szeressem önmagamat! Itt persze nem az önző önszeretetről van szó, hanem a teremtettség tudomásul vételéről, az emberi méltóság és elfogadásáról.

A szeretetet a családban kell megvalósítani

A szeretetet mindenekelőtt a családban kell megvalósítani, azonban ez nagyon ritkán sikerül. A témában álljon itt Teréz anya néhány fontos gondolata. „Sok a szenvedés azért, mert oly kevés a szeretet az otthonokban és a családi életben.” „A szeretet az otthonainkban kezdődik; a szeretet az otthonokban lakik...” „A szülőknek nincs idejük a gyerekekre,... egymásra, és így a családokban kezdődik a világ békéjének felbomlása...” Teréz anya

Akár hívó vagy, akár nem, neked mindenkit szeretned kell!

Ha hívó vagy, akkor *az isteni tanítás* alapján **kell szeretned!**

Ha nem vagy hívó, akkor *a józan ész* alapján **kell szeretned!**

ÖSSZEFOGLALÁS : JÖVŐNK ZÁLOGA A SZERETET!

Ne feledjük! Az emberiség válaszút előtt áll: melyik utat választjuk? Az emberiség jövőjének egyetlen helyes útja az **önzetlen szeretet!**

Csak a szeretet bocsát meg, csak az emel fel, és csak az ad **külső és belső békét, boldogságot!** Ha **boldog akarsz lenni, akkor szeress!**

Családi és társadalmi **felelősségünk a szeretet hirdetése és megvalósítása!**

Valósítsuk meg hát a fenti gondolatokat a családban, a munkahelyeken, a közösségekben és a társadalomban!

FELHASZNÁLT FONTOSABB IRODALOM

[1] Robert Schuman: Európáért

Pannónia Könyvek, 2004.

[2] Joseph Ratzinger: Benedek Európája a kultúrák válságában

Szent István Társulat, Budapest, 2005.

[3] Noszlopi László: Megmentő és felemelő szeretet

Ecclesia Kiadó, Budapest, 1975.

elméleti (filozófiai-teológiai) munkák a szeretetről

[4] de Chardin, Teilhard: A szeretetről

Ecclesia Kiadó, Budapest, 1974.

- [5] Fromm, Eric: A szeretet művészete
Helikon kiadó, Budapest, 1984.
- [6] Boulad, Henri: A szeretet dimenziói
Ecclesia Kiadó, Budapest, 1995.
- [7] Guardini, Romano, Pieper, Josef, Ratzinger, Joseph, Rahner, Karl, von Balthasar, Hans Urs, Vanier, Jean: A szeretetről
Vigília, Budapest, 1987.
- [8] Palánkay Gausz Tibor: Szeretet, érvényesülés, boldogság
Szent Gellért Egyházi Kiadó, Budapest, 1995.
- [9] Palánkay Gausz Tibor: Életerőnk a szeretet
Szent Gellért Egyházi Kiadó, Budapest, 2007.
- [10] XVI. Benedek „Deus caritas est” kezdetű enciklikája a püspököknek, a papoknak és a diakónusoknak, az Istennek szentelt személyeknek és minden krisztushívőnek a keresztény szeretetről
Róma, 2005. december 25.

gyakorlati munkák a szeretetről szakemberek tollából

- [11] Sík Sándor, Juhász Vilmos (szerk.): A szeretet breviáriuma
Orpheusz Kiadó, Budapest, 1991.
- [12] Gyökössy Endre: Bandi bácsi a szeretetről
Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, 1994.
- [13] Gyökössy Endre: Szeretet, az új dimenzió
Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, na.
- [14] Mácz István: Találkoztam a szeretettel
Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, 2000.
- [15] Böjte Csaba: Merjünk hinni és szeretni!
Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, na.
- [16] Böjte Csaba: Hiszek a szeretet végső győzelmében
Szent Gellért Kiadó, Budapest, 2011.
- [17] Buscaglia, Leo F.: A szeretet
Park Könyvkiadó, Budapest, 2000.
- [18] Müller Péter: Szerettkönyv
Alexandra kiadó, Budapest, 2006.

gyakorlati munkák a szeretetről laikusok tollából

- [19] Simon András: Szeretközben
Hangtalan Jelek, Budapest, 2004.
- [20] Verdes Sándor (K)egyetlen élet, (K)egyetlen törvény
ZÖLD-S Stúdió, Budapest, 2008.

a szeretet mint az élet középpontja

- [21] Perlaky Lajos: A ma életművészete
Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, na.
- [22] Perlaky Lajos: A szív filozófiája
Szent István Társulat, Budapest, 1999.
- [23] de Melo, Antony: A szeretet útja
Korda Kiadó, Kecskemét, 2003.

szorongás és szeretet

- [24] Powell, John: Miért félek a szeretettől?
Vigília Kiadó, Budapest, 1997.
- [25] Grün, Anselm: Bocsáss meg magadnak
Bencés Kiadó és Terjesztő Kft., Pannonhalma, 2000.
- [26] Tobin, Eamon: Hogyan bocsáss meg magadnak és másoknak
Korda Kiadó, Kecskemét, 2010.
- [27] Pál Ferenc: A szorongástól az önbecsülésig
Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2012.

szeretet a házasságban

- [28] Koroncz László (szerk.): Szeretemben – boldogan *Felkészülés a keresztény házasságra*
Szent István Társulat, Budapest, 1980.
- [29] Enzsöl Ellák: Szeretlek, mint medrét a folyó
Szent Gellért Egyházi Kiadó, Budapest, 1990
- [30] Chapman, Gary: Egymásra hangolva *Az öt szeretet nyelv a házasságban*
Harmat, Budapest, 2003.
- [31] Kendrick, Stephen&Alex : Merj szeretni!
Immanuel Alapítvány, Szombathely, 2010.

szeretet, jóság, igazságosság

- [32] XVI. Benedek pápa *Caritas in veritate* kezdetű enciklikája a püspököknek, papoknak és diakónusoknak az Istennek szentelt személyeknek a krisztushívó laikusoknak és minden jóakarátú embernek az ember teljes értékű fejlődéséről a szeretetben és az igazságban
Róma, 2009.
- [33] Máczy István: Kísértés a jóra (Etikai olvasókönyv)
Szent István Társulat, Budapest, 1993.

szeretet, öröm, boldogság

- [34] Máczy István: Örülj velem!
Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, na.
- [35] Máczy István: Merjünk boldogok lenni!
Szent István Társulat, Budapest, 2009.
- [36] Gyökössy Endre: Kulcs a boldogsághoz
Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, na.
- [37] Nemeshegyi Péter: Hogyan lehetünk boldogok? *Jézus nyolc mondása a boldogságról*
Korda Kiadó, Kecskemét, 2013.
- [38] Ferenc pápa: Az evangélium öröme kezdetű apostoli buzdítása
Szent István Társulat, Budapest, 2014

további hivatkozások

- [39] Magyar Katolikus Lexikon internetes változata
- [40] Boda László: Emberré lenni, vagy birtokolni?
Szent Márton Áron Kiadó, Budapest, 1994.
- [41] Krúdy Tamás: Szeretet és vagy tolerancia
Nők Lapja 2014/21, május 21, 9 old
- [42] F.W. Foerster: Az élet művészete
Szociális Misszió Kiadása, Budapest, 1924.

- [43] Dahlgaard és munkatársai Dahlgaard, Su Mi Park, Dahlgaard, Jens, J., Edgeman, Rick L.: Core value deployment: The need for a new renaissance
TQM, 9 (4-5), S45-S50 (1998).
- [44] Felhívás „keresztény forradalomra”
Új Ember, 2008. február 25.
- [45] Mácz István: Íme az Ember – Jézussal a harmadik évezredbe
a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK) – a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában, 1997.